

JUDISK

K R Ö N I K A

JUDISK KRÖNIKA 2/2015

EN BERÄTTELSE OM LIV OCH ÖVERLEVNAD, KREATIVITET OCH KONTINUITET

av Jackie Jakubowski

Per Svensson intervjuar Peter Wolodarski • Lizzie Oved Scheja möter Bernard-Henri Lévy
Bokrecensioner av Tania Neuman, Ricki Neuman och Kaj Schueler • Jackie Jakubowski
läser Bibelns "satansverser" • Debra Nussbaum om halacha och genetik • Nathan Shachar
och Anna Veeder om judiska förebilder • Lorena O'Neil om alternativ till omskärelse
Claes Fürstenberg besöker Malmös synagoga • Bildreportage från judiska Venedig

2

2015

ÅRGÅNG 83 • JUNI 2015
TAMUZ 5774 • PRIS 100 KR

ROCKAFARI
Chop
4 life

B-10

SOMPILO

LOVE

LOVE
Bethy Hagan 2007
July 12, 2007

KRY
TAMO

DIETISTE
MITICA ST

ANNALUKA
GALATONE
(VECE)

07/04/2017

LOUSTA II

SONIUCO
BELAA

"Att vara tolerant är inte att dela någon annans tro eller övertygelse. Det är att erkänna någon annans rätt att tro och lyda sitt eget samvete."

Viktor Frankl
(1905-1997)
Judisk-österrikisk
psykolog och
författare

LEDARE

Jackie Jakubowski

En berättelse om liv och överlevnad kreativitet och kontinuitet

Detta är det sista numret av Judisk Krönika med mig som tidningens chefredaktör och ansvarig utgivare. Jag överlämnar med stor tillförsikt mina titlar och ansvaret till Anneli Rådestad.

Att ta sig an uppdraget att leda arbetet med Skandinavians största judiska kulturtidskrift är nog ett av de viktigaste beslut som tidningens nya chefredaktör kommer att fatta i sitt yrkesliv. Ett sådant åtagande är närmast att uppfatta som ett livslångt familjeförhållande.

Så har det varit för min del. Krönikans föräldrar var bröderna Daniel och Simon Brick. Den förre dog 1987, och hade varit Krönikans chefredaktör i 47 år. Den

senare gick bort 1998, han blev 97 år gammal

och var in i det sista ledamot i tidskriftens styrelse. Judisk Krönika var från början ett riktigt underbarn: klokt och välformulerat.

Uppkäftigt, men alltid elegant. Upproriskt ibland, men alltid värdigt och respektgivande. Daniel och Simon var stolta över vad de hade åstadkommit. Men de blev äldre och äldre och orkade till slut inte ta hand om

sin skapelse. Så den överlämnades till Judiska Församlingen i Stockholm. Men där hade man redan många barn att ta hand om. Man började därför åter söka efter en ny förmyndare för Krönikan.

När jag våren 1980 blev tillfrågad om jag ville ta hand om tidningen var Judisk Krönika inte längre något älskat barn. Det ville ha mycket uppmärksamhet men bjöd inte själv på så mycket. Här krävdes en stark hand och jag var knappast mogen uppgiften. Men den insikten hade varken församlingens ledare som anställde mig eller jag som tackade ja till erbjudandet (som ende kandidat till posten).

Med tiden blev tidningen, liksom dess redaktör, både äldre och mognare, och allt mer självständig. Och till slut – någon gång i mitten av 1990-talet – ville barnet flytta hemifrån. Det kändes för trångt inom församlingens alltför omfamnande armar. Det var inget lätt beslut – det ledde till konflikter om arvet, pengarna och makten.

Judisk Krönika lämnade församlingen, hyrde ett rum i andra hand på Nybrogatan 19, fick egen ekonomi och en ny styrelse.

Idag, 35 år efter mitt tillträde, har tidningen hunnit med flera ansiktslyftningar. Den ser, trots sin höga ålder, yngre ut än sin adoptivpappa. Den är mer självständig än någonsin; uppskattad, citerad och behövd.

Jag är stolt över mitt skötebarn.

Det är ett rikt arv att förvalta för tidningens nya chefredaktör. Judisk Krönika har kommit ut oavbrutet sedan 1932 och tillhör därmed en av de äldsta och fort-

Jackie Jakubowski,
chefredaktör och ansvarig utgivare

farande verksamma kulturtidskrifterna i Sverige.

Under de senaste decennierna har Judisk Krönika utvecklats från att vara ett församlingsblad till en uppskattad och prisad kulturtidskrift. Dess målsättning har sedan grundandet varit att utgöra en respekterad judisk röst i det svenska samhället. Tidningen har genom åren förmedlat kunskap om judisk kultur, tradition, historia och religion. En viktig uppgift för Judisk Krönika har varit att uppmärksamma och bekämpa antisemitismen i alla dess former – även när hatet är förklätt i en israelkritisk täckmantel. En annan uppgift har varit att fördjupa Mellanösterndebatten och nyansera bilden av Israel.

Judisk Krönikas ledord har i mer än åttio år varit tolerans och pluralism med ett liberalt förhållningssätt till frågor som berör religionens ställning i samhället och minoriteternas mångkultur.

Judisk Krönika, liksom majoriteten av Sveriges judar, likställer inte integration med assimilation. Vi bejakar vår kulturella särart, men utan att ställa oss utanför majoritetssamhället. Vi vistas gärna i gränslandet mellan den egna kulturen och omgivningens; där finns en grogrund för kreativt, nytänkande och fruktbart skapande, där kulturkrockar ger upphov till nya kulturuttryck.

Att leva i gränslandet mellan den egna kulturen och omgivningens är idag en realitet för allt fler svenskar med invandrarbakgrund. Men i stället för gränslandets pluralism och kreativitet har det skapats etniska enklaver och segregerade förorter, där ungdomar födda i Sverige inte behärskar svenska språket; där utanförskap leder till religiös extremism och avståndstagande från det svenska samhällets värderingar. Av den judiska erfarenheten hade de kunnat lära att en minoritets styrka ligger i dess vilja att både bejaka sitt kulturarv och samtidigt hämta näring från majoritetssamhället.

Allt detta har genom åren behandlats i Judisk Krönikas spalter.

Dagens Judisk Krönika är resultatet av många decenniers utveckling. Den har mognat – liksom under-tecknad – och samtidigt behållit sin lust att överraska, att ställa frågor, att ifrågasätta, att inte nöja sig med det våra läsare redan vet och kanske vill få bekräftat. Tidningen erbjuder nya tankar, infallsvinklar och ställningstaganden som vidgar läsarnas vyer.

Att arbeta med Krönikan har för mig varit lika berikande som lustbetonat. Det har varit en stor glädje – ja, en lycka – att få göra en kvalitativ judisk kulturtidskrift – trots dålig ekonomi och enstaka påhopp av mindre toleranta läsare.

Förutsättningen för Judisk Krönikas utveckling de senaste två decennierna har varit den frihet som jag fått som tidningens chefredaktör och som är inskriven i stiftelsens stadgar. Jag tackar alla medverkande och medlemmar i redaktionsrådet genom åren, liksom de många styrelseordföranden och ledamöter som förtjänar att bli avtackade.

Författaren Lars Andersson skrev i jubileumsskriften när tidningen fyllde 75 år: ”Det judiska är så vitt jag kan förstå en krönika.”

Denna krönika – en berättelse om liv och överlevnad, kreativitet och kontinuitet – fortsätter.

Anneli Rådestad leder resan från och med den första juli 2015.

Judisk Krönika

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Jackie Jakubowski
redaktion@judiskkrönika.se
tel: 08-660 70 62

UTGES AV

Stiftelsen Judisk Krönika

REDAKTIONSRÅD

Anders Carlberg, Lasse Dencik, Eva Ekselius, David Frenkel, David Grossman, Paulina Neuding, Ricki Neuman, Anneli Rådestad, Nina Solomin

ANNONSAVDELNING

Thomas Wolff
tel: 031-28 50 95
mobil: 0708-580451
annons@judiskkrönika.se

EKONOMI, ADMINISTRATION OCH PRENUMERATION

Dina Markovich
tel: 08-660 38 72 ons, fred.
administration@judiskkrönika.se
prenumerationspris 395 kr/år
studerande 250 kr
till utlandet 495 kr
lösnummerpris 100 kr
plusgiro 54 120-1

ADRESS

Box 5053, 102 42 Stockholm
Hemsida på internet:
www.judiskkrönika.se

Utkommer med 4 nr per år.
Nästa nummer: 23 sept. 2015
Manusstopp: 23 aug. 2015

Tryckt hos Grafiska Punkten
Producerad av Gabor & Co
issn 0345-5580

Prenumeration på Judisk Krönika
ingår i medlemsavgiften till
Judiska Församlingen.
Adressändringar skall meddelas
den lokala församlingen.

Citera oss gärna, men ange källan.
Förbehåll mot elektronisk
publicering måste meddelas
av artikelförfattaren.

MEDARBETARE I DETTA NUMMER

PER SVENSSON
är författare och debattör; kultur-skribent på Sydsvenskan i Malmö.

NATHAN SHACHAR är författare och Dagens Nyheters korrespondent i Mellanöstern.

NADINE EPSTEIN är redaktör för den amerikansk-judiska tidskriften MomentMagazine.

JOSHUA FOER är journalist i bl.a. New York Times; författare till bästsäljaren "Moonwalking with Einstein".

LIZZIE OVED SCHEJA är chef och programansvarig i föreningen Judisk Kultur i Sverige.

DEBRA NUSS-BAUM COHEN är amerikansk journalist och författare.

ARI SHAVIT är israelisk journalist och ledarskribent i tidningen Ha'aretz.

TUVA WINBLAD läser till psykolog vid Stockholms universitet.

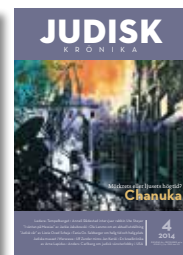
CLAES FÜRSTENBERG är journalist på Sydsvenskan i Malmö.

NEGAR JOSEPHI är iransködd journalist vid bland annat Sveriges Radio.

EN UPPSKATTAD PRESENT.

Beställ en gåvoprenumeration på Judisk Krönika till Dina vänner!
Både beställaren och gåvomottagaren får första numret av tidningen från 1932 utan extra kostnad.

GÖR SÅ HÄR: Klipp ut och sänd nedanstående talong till Judisk Krönika.

Du får sedan ett inbetalningskort och ordnar med presentkort från Dig till den Du vill uppvakta.

JA TACK, jag vill beställa en gåvoprenumeration på Judisk Krönika ett år (4 nr) för 395 kr (495 kr till utlandet)

GÅVOADRESS:

NAMN _____

ADRESS _____

POSTADRESS _____

BESTÄLLARENS ADRESS:

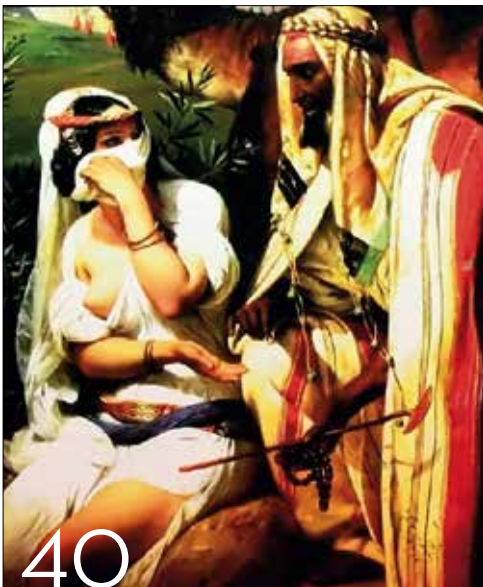
NAMN _____

ADRESS _____

POSTADRESS _____

INNEHÅLL

Nr 2 • 2015

Omslagsbild

av den amerikanske konstnären Robert Motherwell (1915–1991)

10 "JAG ÄR EN DEL AV EN TRADITION"
Per Svensson intervjuar Peter Wolodarski.

16 JUDISKT ATT HÅLLA MINNET VID LIV
Joshua Foer samtalar med Nadine Epstein.

19 BOKRECENSIONER
Ricki Neuman, Tania Neuman och Kaj Schueler.

31 HALACHA OCH GENETIK
Debra Nussbaum om tillhörighet.

34 GRANÄPPLE ELLER SKALPELL
Lorena O'Neil om alternativ till omskärelse.

40 "STÅR DET SÅ I BIBELN?"
Jackie Jakobowski om "heligt" våld och sex.

46 EUROPA EFTER ÄTTENTÄTEN
Lizzie Oved Scheja möter Bernard-Henri Lévy.

52 "GETTO BETYDER SLUM. OCKSÅ EN VACKER SÅDAN"
Bildreportage av Naftali Hilger.

59 PÅ RABINTORHET SKRIVS HISTORIA
Israelkrönika av Arne Lapidus.

66 TEMPLET PÅ FÖRENINGSGATAN
Claes Fürstenberg om Malmös synagoga.

74 SVENSKT JUDISKT
Negar Josephi och Tuva Winblad kåserar.

80 "MINA JUDISKA FÖREBILDER"
Av Nathan Shachar och Anna Veeder.